

УДК 316.66:159.922.4

ГАЛИНА ГАНДЗІЛЕВСЬКА, ВІКТОРІЯ ПОЛІЩУК

м. Острого

handzilevskahalyna@gmail.com

pvo28@ukr.net

РОЛЬ СЦЕНАРНИХ УСТАНОВОК У ПРОЦЕСІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ

У статті досліджується проблема соціокультурної адаптації українських емігрантів крізь призму формування та розгортання їхніх життєвих сценаріїв. У зв'язку з цим охарактеризовано роль дитячих сценарних рішень (установок) у цьому процесі. З'ясовано, що раціональні установки сценарію слугують його ресурсом, тоді як ірраціональні сценарні рішення формують деструктивні орієнтири у контексті соціокультурної адаптації. За допомогою кореляційного аналізу підтверджено зв'язок між типом соціокультурної адаптації та ірраціональними сценарними установками. Результати дослідження розширюють межі розуміння причин дезадаптації до нового культурного середовища та спрямовують подальші розвідки у контексті корекції деструктивних чинників цього процесу.

Ключові слова: соціокультурна адаптація, міграція, українські емігранти, життєвий сценарій, сценарне рішення (установка), приписи та заборони батьків.

Актуальність дослідження питань, пов'язаних із пошуком адаптаційного ресурсу особистості, підсилюються у зв'язку із кризовою ситуацією України, що провокує міграційні процеси, а отже і проблему соціокультурної адаптації емігрантів. У контексті вивчення проблеми адаптації як складного стресогенного процесу заслуговує уваги такий феномен як «життєвий сценарій», який схильний «включатися» в стресових ситуаціях. Основною структурною складовою життєвого сценарію (несвідомого плану, відповідно до якого індивід конструє своє життя (Е. Берн [4])) є ранні дитячі сценарні рішення. Ці рішення є реакцією на загрози навколишнього середовища та слугують стратегією виживання на момент його прийняття (Й. Стюарт, В. Джойнс [19]), однак «консервують» певні поведінкові моделі особистості, впливаючи на подальше розгортання її життєвого сценарію. Деструктивні рішення сценарію сучасні науковці часто називають ірраціональними віруваннями, ірраціональними установками, психологічними бар'єрами та ін. Ймовірно, що цей феномен виконує певну роль і у соціокультурній адаптації, що і скерувало мету цього дослідження.

Проблема соціальної адаптації до середовища та шляхи її вирішення є предметом дос-

лідження різних напрямків соціології та соціальної психології, де процес пристосування індивіда до визначених суспільних норм розглядається крізь призму теорії соціальних ролей (Д. Мід [2], Я. Морено [16], Т. Парсонс [18] та ін.). У цьому дослідженні вагоме значення у вивченні процесу адаптації до нового культурного та етнічного середовища, як кризового періоду особистості, мають праці Ф. Василюка [6], Н. Лебедевої [14], Л. Орбан-Лембрик [17], Т. Титаренко [20] та ін. Їхні роботи стали основою для подальших досліджень, зокрема у контексті збереження ідентичності під час цього процесу та інтеграції у новому середовищі. Так, узагальнюючи теоретичні постулати щодо соціокультурної адаптації (з урахуванням стресу та його подолання, з погляду культурного навчання та з погляду соціальної ідентифікації) найбільш вдалою стратегією та водночас метою соціально-психологічної адаптації вимушених мігрантів О. Блинова [5] визначає інтеграцію. Із запропонованих моделей соціокультурної адаптації В. Володько, О. Ровенчак [8], ефективним чинником, який протидіє інтеграції іммігрантів, або ж навпаки, слугує інструментом їхньої інтеграції до суспільства, є «творення діаспор». Підтвердження цієї думки пропонуємо у своїх попередніх дослідженнях [9], вивчаючи роль української

Діаспори Австралії у контексті збереження національної ідентичності.

Водночас, осмислюючи проблему цього дослідження варто відзначити праці С. Максимової [15], які демонструють обумовленість дисбалансу адаптивних і неадаптивних проявів творчої активності ранніми дитячими рішеннями, прийнятими у відповідь на приписи батьків. Варто наголосити і на дослідженнях учасників наукового гуртка «Життєві сценарії: теорія і практика» Національного університету «Острозька академія», де було виявлено та статистично підтверджено зв'язок готовності до змін та психологічних бар'єрів (ранніх дитячих рішень) осіб юнацького віку [13]. Психологічна готовність до змін має місце і у процесі соціокультурної адаптації мігрантів, а тому спробуємо емпірично довести гіпотезу про зв'язок цього процесу з дитячими сценарними установками. *Мета дослідження* – охарактеризувати роль сценарних установок у процесі соціокультурної адаптації українських емігрантів. Відповідно *завдання дослідження* – теоретично проаналізувати роль і місце сценарних рішень у процесі соціокультурної адаптації; емпірично дослідити особливості соціокультурної адаптації українських емігрантів залежно від сценарних установок.

Життєвий сценарій у сучасній психології розглядають не лише як несвідомий план життя, уявлення про його розгортання, а і як певні моделі поведінки, згідно з яким і реалізовується життєвий шлях. Це зумовлено тим, що життєвий сценарій виробився як стратегія адаптації (виживання) у ситуації, до якої дитина була психологічно не готова. Повторюючи свою поведінкову модель, людина ніби «намагається знову і знову програти одну і ту саму сцену, щоб довести щось собі або іншим

людям» [11, 148], тобто задовольнити незадоволену дитячу потребу. Спостереження за переселенцями О. Блинової дозволило їй відмітити їх різне ставлення до труднощів, а також те, що деякі з них порівняно легко долають кризові ситуації, тоді коли для інших – це важке випробування [5]. У зв'язку з цим дослідники зазвичай концентрують свою увагу на вивченні особистісних характеристик, які впливають на процес адаптації, зокрема локус контролю, екстраверсія/інтроверсія, культурна гнучкість, вміння вирішувати конфліктні ситуації та ін. Послугуючись спостереженнями психотерапевтів Боба і Мері Гулдінгів [12], які зауважили, що основою ранніх дитячих рішень, а отже і уявлень про життя, є певні заборонені теми, однією із причин неефективної соціокультурної адаптації є індивідуальні особливості формування життєвого сценарію особистості. Теоретично підтверджуємо свою гіпотезу характеристикою одного із можливих сценарних рішень, спровокованого заборонаю «Не належ» («Я ніколи не буду нікому належати» або «до жодної групи», або «до жодної країни»), відповідно до якого індивід завжди почуватиметься чужим серед інших [12]. Своєю чергою така установка блокуватиме особистісне зростання у контексті набуття нового досвіду, цінностей нової культури, нових навичок. Очевидно, що в такому випадку інтеграція з іншим культурним середовищем відбуватиметься не просто. А тому емпіричне дослідження окресленої проблеми розширить межі розуміння причин дезадаптації до нового культурного середовища та спрямує подальші розвідки у контексті корекції деструктивних чинників цього процесу.

Вибірку емпіричного дослідження склали 44 емігранта (11 чоловіків і 33 жінки) з України, середній вік досліджуваних становив

Таблиця 1

Переважаючий тип та рівень соціокультурної адаптації українських емігрантів

Переважаючий тип соціокультурної адаптації	Низький (%)	Середній (%)	Високий (%)
Адаптивність	2	71	27
Комфортність	23	77	-
Інтерактивність	9	68	23
Депресивність	30	70	-
Ностальгія	27	64	9
Відчуженість	23	77	-

31,02, тривалість перебування – від шести місяців. Серед них 14 учасників – представники українців Німеччини, 8 – Бельгії, 6 – Португалії, 4 – Польщі, 3 – Нідерландів, по два представника з Фінляндії та США, по одному з Австрії, Великобританії, Канади, Мозамбік, Чехії. На першому етапі дослідження нами був застосований опитувальник адаптації особистості до нового соціокультурного середовища (за Л. Янковським), який дозволяє виявити рівень і тип адаптації емігрантів до нового соціокультурного середовища, враховуючи специфіку їх минулого досвіду (таблиця 1).

Так, таблиця 1 демонструє перевагу середнього рівня соціокультурної адаптації українських емігрантів (Адаптивність (71%), Комфорність (77%), Інтерактивність (68%), Депресивність (70%), Ностальгія (64%), Відчуженість (77%). Відмітимо, що четверта хвиля еміграції, пов'язана швидше з кризою самореалізації у порівнянні з третьою хвилею, представники якої емігрували, насамперед, із метою збереження життя. Водночас високі оцінки шкали «Адаптивність», які б свідчили про особистісну задоволеність і прагнення до самореалізації, характерні лише 27% особам, шкали «Інтерактивність», яка демонструє бажання реалізувати себе шляхом досягнення матеріальної незалежності – 23%. Однією із причин таких результатів вважаємо наявність ірраціональних сценарних рішень (установок), сформованих під впливом батьківських заборон та деструктивних приписів (драйверів) у дитячому віці. Для перевірки цієї гіпотези нами був застосований опитувальник ранніх дитячих рішень С. Максимової,

яка до заборон, які мають вплив на розгортання життєвого сценарію особистості, виділених Б. і М. Гулдінгами, запропонувала ще один припис – «Не твори». Так, найбільш вираженими заборонами у досліджуваних є «Не роби» та «Не будь маленьким», які провокують такі рішення як «Я ніколи нічого не зроблю правильно» та «Я більше ніколи не зроблю нічого дитячого» відповідно. Своєю чергою, такі установки блокують спонтанність індивіда, яка характерна його дитячому Его-стану, та відповідає за адекватне пристосування до змінених обставин.

Услід за Е. Берном, який стверджував, що сценарій може програватися в нетривалих проміжках часу, Т. Кейлер [1] описав п'ять драйверів (характерний набір поведінкових реакцій) та встановив зв'язок їх зі сценарним процесом. За Т. Кейлером, ці п'ять директив відображають деструктивну сторону сценарію. Так, найбільш вираженим драйвером у досліджуваних є «Подобайся, звеселяй інших» («Pleasureothers») та «Щосили намагайся (старайся)» («Tryhard»). Відповідно цим драйверам поведінка обумовлена пошуком підтримки (сценарій «Після») та схвалення з боку інших, а здійснювана діяльність вимагає значних енергетичних затрат (сценарій «Завжди»). Характерним міфом, який зазвичай виділяють для аналізу сценарію «Після», є міф про Дамокла, який жив у постійному страхі, а для сценарію «Після» – міф про Арахну, як демонстрація блокування незадоволених потреб, зокрема потребу змінити щось на краще.

Для виявлення зв'язку соціокультурної адаптації та ранніх сценарних рішень було

Таблиця 2

Результати кореляційного аналізу між показниками соціокультурної адаптації та сценарних установок

Дитячі рішення \ Адаптація	Не живи	Не будь успішним	Не будь першим	Не зближуйся	Не будь здоровим	Не будь значущим	Поспішай	Не будь собою
Адаптивність	-,349* ,020	-,302* ,046	-,134 ,385	-,308* ,042	-,139 ,367	-,069 ,656	-,098 ,525	-,212 ,168
Депресивність	,305* ,044	,398** ,007	,326* ,031	,365* ,015	,437** ,003	,320* ,034	,387** ,009	,380* ,011
Ностальгія	,367* ,014	,248 ,104	,183 ,235	,433** ,003	,332* ,028	,257 ,093	,388** ,009	,269 ,077
Відчуженість	,192 ,213	,103 ,506	,181 ,240	,285 ,060	,044 ,776	,367* ,014	,262 ,086	,110 ,477

використано Коефіцієнт кореляції Пірсона (таблиця 2).

Так, таблиця 2 ілюструє, що найбільш виражений прямий кореляційний зв'язок простежується між таким типом соціокультурної адаптації як Депресивність та такими сценарними заборонами: «Не живи» (0,305, $p < 0,05$), «Не будь успішним» (0,398, $p < 0,01$), «Не будь першим» (0,326, $p < 0,05$), «Не зближуйся» (0,365, $p < 0,05$), «Не будь здоровим» (0,437, $p < 0,01$), «Не будь значущим» (0,320, $p < 0,05$), «Не будь собою» (0,380, $p < 0,05$) та драйвером «Поспішай» (0,387, $p < 0,01$); тип адаптації Ностальгія має прямий зв'язок із заборонами «Не живи» (0,367, $p < 0,05$), «Не зближуйся» (0,433, $p < 0,01$), «Не будь здоровим» (0,332, $p < 0,05$), та драйвером «Поспішай» (0,387, $p < 0,01$); тип адаптації Відчуженість корелює лише із заборонами «Не будь значущим» (0,367, $p < 0,05$). Водночас, простежується обернений зв'язок між шкалою «Адаптивність» та заборонами «Не живи» (-0,349, $p < 0,05$), «Не будь успішним» (-0,302, $p < 0,05$), «Не зближуйся» (-0,308, $p < 0,05$). Таким чином, серед 14 заборон нами виокремлено сім, які мають місце у контексті соціокультурної адаптації, та серед п'яти драйверів – один («Поспішай»), який відповідно до теоретичного аналізу літератури є у кожному життєвому сценарію та деструктивно впливає на його розгортання.

Також для кожного типу адаптації було здійснено множинний регресійний аналіз для виявлення тісноти зв'язку залежної змінної (різних типів адаптації) з сукупністю дитячих заборон. Критерій F-Фішера підтверджує достовірність регресійного аналізу між таким типом соціокультурної адаптації, як Адаптивність і дитячими заборонами ($F = 4,793$, $p \leq 0,001$) та Депресивність ($F = 10,233$, $p \leq 0,001$). Щодо таких типів адаптації як Ностальгія та Відчуженість статистично значимих показників не виявлено. Встановлено, що на Адаптивність впливатимуть сукупність таких дитячих заборон: «Не живи» ($\beta = -0,12$), «Не будь значущим» ($\beta = 0,25$) та драйвер «Поспішай» ($\beta = 0,22$). Коефіцієнт множинної детермінації показує, що 53% дисперсії залежної змінної (Адаптивності) обумовлена впливом цих дитячих заборон. На Депресив-

ність матимуть вплив такий драйвер як Поспішай ($\beta = 0,18$) та дитяче рішення «Не будь здоровим» ($\beta = 0,19$). Коефіцієнт множинної детермінації показує, що 70,7% дисперсії залежної змінної (Депресивність) обумовлена впливом незалежних змінних.

Таким чином, можемо стверджувати, що дитячі сценарні рішення обумовлюють подальшу соціокультурну адаптацію українських емігрантів. Варто зазначити, що сценарні рішення, прийняті як відгук на заборони батьків, першопочатково виконують функцію подібну до механізму психологічного захисту, адже у ситуації психологічної неготовності дитини до неї сприйняття реалістичної картини є спотвореним. Розвиваючи підвищену чутливість до подібних ситуацій, у перспективі такі ірраціональні установки заважатимуть у випадках неіснуючої загрози. Відповідно до досліджень С. Васьківської [7] механізми психологічного захисту опосередковано впливають на формування психологічного імунітету – показника адаптаційного ресурсу особистості. Однак у цьому контексті відмітимо праці Р. Ахмерова [3], який виділяє соціальну адаптацію, як результат реалізації лише зовнішньої життєвої програми. Внутрішня ж програма, спрямована на самореалізацію, критерієм якої є задоволеність життям, блокується. Ці та інші праці свідчать про вагомий розширення меж дослідження соціокультурної адаптації українських емігрантів крізь призму формування та розгортання їхнього життєвого сценарію.

На завершення варто наголосити і на раціональних установках життєвого сценарію, що є його ресурсом у процесі адаптації до життя. Психологічна реконструкція життя українських письменників-емігрантів другої та третьої хвилі еміграції, здійснена нами у попередніх дослідженнях [10], свідчить про збереження цілісності ідентичності письменників, зокрема національної, завдяки таким сценарним установкам як «Пізнавай», «Твори», «Люби», «Не здавайся», «Борись», «Живи», «Передбачай наслідки», «Відповідай за свої вчинки» та ін. Своєю чергою аналіз творчого доробку письменників-емігрантів дає підстави стверджувати, що сценарне дитяче рішення щодо самопрезентації у худож-

ній творчості та визначеність у майбутньому професійному сценарії, прийняте у дитинстві майбутніми письменниками, «корелює» з відповідальністю за свої життя, прийняттям його реальності. Тобто адекватні переконання особистості щодо своїх можливостей та світу в цілому вважаємо ресурсом її життєвого сценарію.

Отже, сценарні рішення, прийняті як відгук на заборони та приписи батьків, формують орієнтири життєвого сценарію та відповідну поведінкову модель особистості. Своєю чергою зафіксовані в дитинстві ірраціональні установки створюють перешкоди і в дорослому житті, зокрема у процесі соціокультурної адаптації. Розуміння перешкод адаптації дає можливість переосмислити ірраціональність дитячих рішень з метою корекції деструктивного впливу батьківських приписів. Отримані результати нашого дослідження, які свідчать про прямий кореляційний зв'язок сценарних рішень з такими типами адаптації, як Депресивність, Ностальгія та обернений зв'язок з шкалою Адаптивність, застосований множинний регресійний аналіз для виявлення тісноти зв'язку залежної змінної (різних типів адаптації) з сукупністю дитячих заборон, згідно якого виявлено вплив сценарних рішень на такі типи, як Депресивність та Адаптивність, підтверджують вагомість розробки корекційної програми для українських емігрантів з метою корегування деструктивних сценарних установок, що є перспективою подальших наших розвідок. Водночас слід враховувати, що власні переконання – сформована адекватна життєва позиція щодо власних резервів і навколишнього середовища – можуть слугувати ресурсом для адаптації в новому соціокультурному середовищі. Таким чином, з однієї сторони життєвий сценарій є певним обмеженням або надлишком життєвої активності людини відповідно до ірраціональних сценарних установок, а з іншої – опора, ресурс, що уособлює досвід цілого роду і відповідно оберігає від загроз та забезпечує пристосування до життєвих ситуацій.

Список використаних джерел

1. Kahler T., Capers H. The Miniscript / T. Kahler, H. Capers // TAJ. 1974. Vol. 4, 1. P. 26–42.
2. Mead G. H. Mind, self, and society. From the standpoint of a social behaviorist / G. H. Mead. — Chic. : Univ. Press, 1946. — 401 p.

3. Ахмеров Р. А. Жизненные программы личности / Р. Ахмеров // Наука и практика. Диалоги нового века: материалы международной научно-практической конференции. Ч. 1. — Набережные Челны : Изд-во Камского гос. политех. института, 2003. — С. 3—4.
4. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы / Э. Берн ; [пер. с англ.]. — Екатеринбург : Литур, 2001. — 576 с.
5. Блинова О. Є. Соціально-психологічна адаптація вимушених мігрантів: підходи і проблеми вивчення феномену акультурації / О. Є. Блинова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. — Херсон : Гельветика, 2016. — Вип. 3. — Т. 1. — С. 111—117.
6. Василюк Ф. Е. Психология переживания / Ф. Е. Василюк. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1984. — 200 с.
7. Васьківська С. Психологічний імунітет як показник адаптаційних ресурсів особистості / С. Васьківська // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія : Збірник наукових праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Переяслав-Хмельн. держ. пед. унт ім. Г. Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2012. — Вип. 25. — С. 241—246.
8. Володько В. Моделі соціокультурної адаптації іммігрантів / В. Володько, О. Ровенчак // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. — Л. : ЛНУ ім. І. Франка. — 2008. — Вип. 2. — С. 182—211.
9. Гандзілевська Г. Б. Збереження національної ідентичності творчою діаспорою українців Австралії / Г. Б. Гандзілевська // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». — Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. — Вип. 25. — С. 21—25.
10. Гандзілевська Г. Б. Ресурс життєвих сценаріїв українських письменників-емігрантів / Г. Б. Гандзілевська // Українська діаспора: проблеми дослідження: тези доповідей Міжнародної наукової конференції, 27—28 вересня 2016 р., м. Острог / Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Острозька академія», Українське історичне товариство. — Острог, 2016. — С. 262—264.
11. Годэн Ж. Новый гипноз: глоссарий, принципы и метод. Введение в эриксоновскую гипнотерапию / пер. с франц. С. К. Чернетского / Ж. Годэн. — М., 2003. — 298 с.
12. Гулдинг М. Психотерапия нового решения. Теория и практика / М. Гулдинг, Р. Гулдинг ; [пер. с англ. В. М. Саринной]. — М. : Независимая фирма «Класс», 1997. — 288 с. — (Библиотека психологии и психотерапии).
13. Костюшко І. В. Готовність особистості до змін залежно від її психологічних бар'єрів // Актуальні питання соціально-політичних наук: політологія, психологія, документознавство та інформаційна діяльність : (матеріали VI Міждисциплінарної науково-практичної конференції студентів та молодих учених). — Острог, 2017. — С. 79—82.
14. Лебедева Н. М. Социально-психологические факторы этнической толерантности и стратегии межгруппового взаимодействия в поликультурных регионах России / Н. М. Лебедева, А. Н. Татарко //

- Психологический журнал. — 2003. — Т. 24. — № 5. — С. 31—44.
15. Максимова С. В. Творчество: созидание или деструкция : монография / С. В. Максимова. — М. : Академический проект, 2006. — 222 с.
16. Морено Якоб Леви. Психодрама / Я. Морено ; пер. с англ. Г. Пимочкиной, Е. Рачковой. — 2-ое изд., испр. — М. : Психотерапия, 2008. — 496 с.
17. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологічні засади спілкування : [Монографія] / Л. Е. Орбан-Лембрик, Ю. Подгурецькі. — Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. — 416 с.
18. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість / Т. Парсонс. — К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. — 338 с.
19. Стюарт Й. Основи ТА: Транзакційний аналіз / Й. Стюарт, В. Джойнс. — К. : ФАДА, ЛТД, 2002. — 393 с.
20. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. — К. : Либідь, 2003. — 367 с.

HALYNA HANDZILEVSKA, VIKTORIYA POLISHCHUK
Ostroh

ROLE OF THE SCRIPT MINDSETS IN THE PROCESS OF SOCIOCULTURAL ADAPTATION OF UKRAINIAN EMIGRANTS

The article presents the problem of sociocultural adaptation of Ukrainian emigrants through the prism of the formation and discovery of their life scripts. In this regard, the role of children's script decisions (mindsets) is described in this process. It is ascertained that rational mindsets of the script are its resource, while the irrational script decisions form the deconstructive orientations in the context of sociocultural adaptation. The relation between the type of sociocultural adaptation and the irrational script mindsets was affirmed by means of correlation analysis. Research results expand the boundaries of understanding of the maladjustment causes to a new culture and direct further explorations in the context of the correction of the deconstructive factors of this process.

Key words: sociocultural adaptation, migration, Ukrainiane migrants, thelifescrypt, thescriptdecision (mindset), parent'sdo'sanddon'ts.

ГАЛИНА ГАНДЗИЛЕВСКАЯ, ВИКТОРИЯ ПОЛИЩУК
г. Острог

РОЛЬ СЦЕНАРНЫХ УСТАНОВОК В ПРОЦЕССЕ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ АДАПТАЦИИ УКРАИНСКИХ ЭМИГРАНТОВ

В статье исследуется проблема социокультурной адаптации украинских эмигрантов через призму формирования и развитие их жизненных сценариев. В связи с этим охарактеризована роль детских сценарных решений (установок) в этом процессе. Выяснено, что рациональные установки сценария служат его ресурсом, тогда как иррациональные сценарные решения формируют деструктивные ориентиры в контексте социокультурной адаптации. С помощью корреляционного анализа подтверждено связь между типом социокультурной адаптации и иррациональными сценарными установками. Результаты исследования расширяют границы понимания причин дезадаптации к новой культурной среде и направляют дальнейшие разведки в контексте коррекции деструктивных факторов этого процесса.

Ключевые слова: социокультурная адаптация, миграция, украинские эмигранты, жизненный сценарий, сценарноерешение (установка), предписания и запреты родителей.

Стаття надійшла до редколегії 20.04.2017